

אוצר החכמה

הרב אברהם מייזעלס

מח"ס מטבעו שטבעו חכמים, ועוד

מאנטריאל קאנאדא יצ"ו

"שיגרא דלישנא, הפתגם ומקורו ככתבו וכלשונו" - לקט אמרים"

אין לך דבר שעומד בפני הרצון

מאמר החכם, לא נמצא בש"ס ומדרשים. וכעין זה בזוה"ק תרומה, קס"ב ע"ב, כל מלין דעלמא לא תליין אלא ברעותא, ומאמר זה מובא בס' שם משמאל בכ"מ, פ' ויצא, תרומה, צו, נשא ועוד, וכן בהרבה ספה"ק, ובדומה איתא בירושלמי פאה א' א', ובסנהדרין י' א', אין לך דבר שעומד בפני בעלי תשובה, מובא בר"ח שעה"ק פי"ז אות ט"ו י"ט, כ"א. וברמב"ם (כלי משנה פ"ג ה"ד) הלשון, "אין לך דבר שעומד בפני התשובה".

וע"ד אגב, בענין תשובה כדאי לציין בלשון הגמ' אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו, כי בנוסח הבבלי (סוכה מג ע"א) מסיים, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא "ישוב" וימחול לו, ובנוסח הירושלמי (סוכה פ"ה ה"ד) ומי שחטא יימחול לו, ולא מזכיר "ישוב", דהיינו לומר דאחרי שהזקנה כיפרה על ילדותו, בוודאי ימחול לו, כן נראה בדרך אפשר.

ובספרי מוסר וחסידות נאמר על מאמר זה שפירושו, אמת הדבר שכנגד המעשים בפועל יש הרבה מניעים ועיכובים שלא יכול למלא כל רצונו שרוצה לעשות, אבל בפני הרצון לעשות אין כל מניעה, ואין כל חומה שבעולם היכולה לחסום את רצונו החזק, ויכול אדם לרצות גם דברים שהם מעל ומעבר למדת יכולתו, ועל כך יתבע מן האדם בשאלה, מדוע לא רצית לעשות! הלא אין דבר העומד בפני הרצון, והכתוב אומר ובחרת בחיים, והבן!

*

אינש באינש פגע מורא בטורא לא פגע.

מאמר העולם ולא נמצא בשום מקום, ויש שאמרו בנוסח, תורא בתורא לא פגע, ובס' מראה

^א לקט אמרים, פתגמים נבחרים, ממאמרים השגורים, הנלקט מתוך הספר הנפלא "שיגרא דלישנא, הפגם ומקורו ככתבו וכלשונו", העומד בין הפרקים, להיות מדפיס ועולה, ויוצא לאורה במהרה בקרב הימים.

המוסר דף כ"ב נאמר החכם יחשוב בנפשו, ההרים לא ימושו, והאנשים יפגשו ועיין בדברי תורה להגה"ק ממונקאטש וצ"ל מהדורא ד' אות נ"ח מ"ש בזה דבר נחמד ונעים, ועיין בשארית ישראל ווילעדניק (מהדורת 'אור ישראל' עמ' פג), פירוש ע"ז מהבעש"ט הק' ז"ע.

וכנראה שהמאמר נסמך על לשון הגמ' חולין ז' ע"ב, גבה טורא בינייהו. ומפי השר ר"ש ווערטהיימער ז"ל נאמר, הר אינו פוגע בכבוד הר אחר, אבל בטבע של האדם לפגוע אחד בכבוד חברו.

ובס' שיחות תלמידי חכמים (סי' ס"ז) כתב וז"ל, בהדפוסים הישנים של התלמוד בבלי רשום במאמר המוסגר על הגליון במס' (חולין י) והיינו דאמרי אינשי, טורא בטורא לא פגע, אנוש באנוש פגע. וידידי הגאון המנוח ר' יצחק מעללר ז"ל אבד"ק בולגראד כתב לי ששמע שהגירסא הוא כך. טורא בטורא פגע אנוש באנוש לא פגע? והמאמר נוסד על הדרש מהפסוק, אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב, כי שני ההרים נתקרבו. ואם שני הרים נפגשו לא יפגשו שני אנשים? עכ"ל.

ובאוצר המשלים והפתגמים במבוא, כתב שזה המשל נמצא גם בין הרוסים והטורקים.

*

גזל שינה

דבר זה מורגל בפי הבריות, ובשו"ת משנה הלכות ח"ב סי' תמ"ג כ' שמקורו מגמ' ברכות י"ג ע"ב, דא"ל ר"נ לדרו עבדי' בפסוקא קמן צערן, טפי לא תצערן, פרש"י אם ראיתי מנמנם צערי עד שאנער יפה, בפסוק ראשון. וא"כ בסתמא לצער מי שהוא ולהקיצו הו"ל בכלל גזול ממנו, דעיקר ענין של גזל הוא משום דמצטער. ובשו"ת קרן לדוד או"ח סי' י"ח כ' דלהקיץ חבירו משינתו יש בזה משום צער בע"ח ואסור מן התורה. ובס' חפץ חיים ופעליו ח"ג ק"ה כתב בזה"ל החפץ חיים ה' אומר המעיר את